

HELAL KONSEPTLİ OTEL İŞLETMELERİ İÇİN HELAL TESİS KULLANIM KILAVUZU ÖNERİSİ[‡]

Orhan BATMAN Emrah TAŐARER* Vildan SARICA

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Geliş tarihi: 19 Ekim 2022
Düzeltilme tarihi: 29 Mart 2023
Kabul tarihi: 16 Mayıs 2023

Anahtar Kelimeler:

Helal turizm,
Helal konseptli tesis,
Helale duyarlı turist.

Keywords:

Halal tourism,
Halal concept facility,
Halal sensitive tourists

ÖZET

Turizm, insanların olağan yaşayışları içerisinde yaptıklarının dışında kalan birçok farklı aktiviteleri içeren bir keyif endüstrisidir. Bu anlamda turizm bireyler için gezme, eğlenme ve dinlenme gibi faaliyetlerin gerçekleştiği bir zemin olarak düşünülebilir. Bununla beraber insanların sosyal hayatlarında uymayı benimsedikleri birtakım kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar çerçevesinde helal konseptli otel işletmelerinde konaklamayı tercih eden misafirlerin ilgili tesislerde yapılması yasak olan şeyleri bilmeleri, bütün misafirlerin hassasiyetlerinin gözetilebilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu çalışma, literatürde “helale duyarlı” olarak adlandırılan bireylerin, turist oldukları süre içerisinde dini hassasiyetleriyle çatışmalarını önlemek ve helal turizm anlayışı özelinde helal tesis kullanımına ilişkin bazı eksiklere öneri getirmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda helal konseptli otel işletmelerinde konaklayan bireylerin hem konseptin yapısı gereği ve hem de diğer misafirlerin hassasiyetlerini korumak adına, konaklama esnasında ilgili işletmelerde uymaları gereken kurallar, “helal konseptli otel işletmeleri için helal tesis kullanım kılavuzu önerisi” başlığı altında bir öneri şeklinde ortaya konulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde ise “helal konseptli otel işletmelerinde uyulması gereken kurallar” başlığı altında belirtilen tüm kurallar, helal turizm anlayışı sebebiyle bir gereklilik olarak, sadece helal konseptli turizm tesisleri özelinde geçerli olmak üzere uyulması gereken kurallar olarak aktarılmak istenmiştir. Sonuç olarak bu çalışmada yer alan önerilere uyulması ile hem helal turizm anlayışı ve hem de helal konseptli konaklama işletmeleri için kalite ve sürdürülebilirlik açısından bir katma değer oluşması beklenebileceği değerlendirilmektedir

FOR HALAL CONCEPT HOTEL ENTERPRISES HALAL FACILITY USER MANUAL RECOMMENDATION

ABSTRACT

Tourism is a pleasure industry that includes many different activities that are not what people do in their ordinary lives. In this sense, tourism can be considered as a ground where activities such as traveling, entertainment and reorder of this section for individuals. However, there are some rules, some compulsory and some voluntary, that people adopt in their social lives. Within the framework of these rules, it is of great importance for the guests

[‡]Bu konu; SUBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında verilen “Helal Turizm Teorisi” isimli doktora dersi sürecinde müzakere edilmiş olup, son hali makale olarak sunulmuştur.

*Sorumlu Yazar: Emrah TAŐARER E-mail: emrahtasarer@hotmail.com Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6858-2981>

Orhan BATMAN Orcid: <https://orcid.org/0000-0001-7186-7064>

Vildan Sarica Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-4674-5628>

who prefer to accommodation in halal concept hotel businesses to know what is prohibited in the relevant facilities to observe the sensitivities of all the guests. This study was carried out in the context of halal tourism, which emerged in order to ensure that individuals who are called "halal-sensitive" in the literature do not conflict with their religious sensitivities while they are tourists. In line with this purpose, the rules that individuals staying in halal concept hotel businesses should follow in the relevant businesses during their accommodation, both due to the structure of the concept and to protect the sensitivities of other guests, have been created as a suggestion under the title of "Halal facility user guide recommendations for the halal concept hotel businesses". In the second part of the study, all the rules specified under the title of "rules to be followed in halal concept hotel businesses" are intended to be conveyed as a requirement due to the understanding of halal tourism, as valid only for halal concept tourism facilities. As a result, it can be expected that following the recommendations in this study will create added value for both halal tourism understanding and halal concept accommodation businesses in terms of quality and sustainability.

1.Giriş

Tarih boyunca insanın olduğu her ortam, her alan, her şart ve her yerde dzenin temin edilebilmesi için birtakım kurallar/kaideler ortaya konulmuştur. Bu kural ve kaideler toplumsal dzenini sağladığı gibi bireylerin kişisel hürriyetlerinin de korunmasına sebep olmuştur. Özellikle İşlam inancında toplumsal dzenini sağlama adına başkalarının haklarına girmeme hususunda Kur'an-ı Kerim ve Sünnete dayanan birçok emir ve öğreti bulunmaktadır. Sünnet sözlük anlamı itibariyle "izlenen yol, yöntem, örnek alınan uygulama, örf ve gelenek" anlamlarına gelmektedir (Bedir, 2010). İşlam peygamberinin tüm eylem ve söylemlerini ifade eden sünnet, fıkıh usulünde yapılması istenen fakat bir zorunluluk içermeyen öğeler olarak tarif edilebilir. Bu bakımdan hususen Müslümanların toplumsal dzenini sağlamaya yönelik belirlenmiş olan bu kurallara riayet etmeleri gerekmektedir denilebilir (Nahl / 90).

İnsanların toplum düzenine dair belirlenmiş kurallara uyması aslında en temelde evrensel bir olgudur. Medeni bir insanın bu kurallara uyması beklenmektedir. Örneğin,

medeni bir insan sıra ile yapılan bir işte yemek almak gibi sırasını beklemeyi bilir (Mücadele / 11; Ebû Dâvûd, Edeb, 21).

Keza ortak kullanım alanlarında gürültü yapılmayacağını idrak eder ve ona göre hareket eder. Bu bağlamda özellikle helal konseptli otel işletmelerinde bireylerin hak ve hürriyetlerini korumaya yönelik uyulması gereken kurallar vardır. Bu kurallar, helal konseptin yapısı itibariyle Kur'an-ı Kerim ve Sünnete dayalı emir ve yasaklar çerçevesinde oluşmaktadır. Turizm seçimlere dayalı bir faaliyetler dizisi olduğundan, helal konseptli otel işletmelerini tercih eden bireylerin, ilgili tesislerde nasıl davranılması gerektiği ve yapılmasının yasak olduğu davranışları bilmesi büyük önem arz etmektedir. Çünkü bu tesislerde konaklamayı talep eden misafirlerin, sahip oldukları hassasiyetlerin gözetilmesi gerekmektedir.

Öte yandan bu tesislerde konaklamayı tercih eden turistlerin bazılarının farklı inançlara mensup olmaları veya inanç sahibi olmamaları ihtimali sebebiyle, hepsinin bu hassasiyetlere sahip olmaları gibi bir zorunluluk bulunmadığından, bazı turistlerin

bu kuralları bilmemesi ve bundan doğan olumsuzlukların meydana gelmesi oldukça muhtemeldir. Örneğin dini hassasiyetlere sahip birinin, aynı hassasiyetlere sahip olmayan bir arkadaşıyla helal konseptli bir otel işletmesinde konaklaması mümkündür. Bu bakımdan çalışanların yanında, konaklamak için helal konseptli otelleri seçen misafirlerinde, ilgili tesislerde yapılmasının yasak olduğu şeyler hakkında bilinçlendirilmesi amacıyla bir helal tesis kullanım kılavuzunun olması gerekliliği doğmuştur.

Bu çalışmada helal konseptli otel işletmelerinde, işletme içi alanlarda helal ereve sınırında kalınabilmesi amacıyla konaklayan misafirlerin uyması gereken kurallar, bir öneri olarak hazırlanan “*helal konseptli otel işletmeleri için helal tesis kullanım kılavuzu önerisi*” isimli çalışma ile mümkün olduğu ölçüde anlatılmaya çalışılmıştır.

Üç bölümden oluşan bu çalışmada, ilk bölümde insanın helale duyarlı ve meyilli olmasının izahı “insan neden helale duyarlıdır?” başlığı altında aktarılmış ve daha sonra “neden ve nasıl helal turizm” başlığı altında, helal konseptin neden ortaya çıktığı ve uygulamasının nasıl olduğu anlatılmıştır. İkinci bölümde ise helal konseptli otel işletmelerinde konaklayan misafirlerin, ilgili işletme içi alanlarda helal çerçevede uyması gereken kurallar Kur’an ve Sünnet ışığında aktarılmıştır.¹ Üçüncü bölümde ise helal konseptli otel işletmelerinde uyulması gereken kurallar olarak tavsiye edilen kuralların benimsenip uygulanması neticesinde hem helale duyarlı turistler için ve hem de helal turizmin kendisi

için bir katma değer oluşturacağı ifade edilmiştir.

1.1. İnsan Neden Helale Duyarlıdır?

Helal kavramı kelime anlamı itibariyle “*serbest olmak, ruhsat vermek*” anlamlarına gelmektedir (Demirci, 1998). Bu manalar itibariyle dini açıdan helal, Allah’ın (c.c.) kullarına müsaade ettiği her şey olarak tanımlanabilir (Boğan, Batman ve Sarıışık, 2016).

İnsanoğlu Dünya’ya geldiğinden beri kendisine verilmiş olan akıl, sır, kalp, vicdan, ruh gibi cihazlar ile; Ben Kimim? Nereden geliyorum? Nereye gidiyorum? gibi sorular sorarak merak etmeye, aramaya, bulmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda insan fitratı itibariyle sevmeye ve perestiş etmeye müştak ve muhtaç bir varlıktır. Zikredilen soruların cevaplarını kâinattan ararken yaptığı tefekkürler neticesinde Rabb’ini bulan insan, bulduğu Rabb’inin kendinden ne istediğini merak etmeye yönelmiştir. İnsanın ve kâinatın yaratıcısı da bu insandan beklentilerini elçileri vasıtasıyla bildirmiştir (A’raf / 35; Bakara / 151; Nahl / 36; Yunus / 74).

İşte insan, kendisine yapılan bu bildirişi kabul etmesiyle;

- Kendisinin ve etrafındaki tüm her şeyin fani olduğunu görerek aslında bu dünya için yaratılmadığı (Al-i İmran / 14; Ankebut / 64; En’âm / 32; Kehf / 45; Yunus / 24),
- Dünyaya gelenlerin gitmesi ve gidenlerin gelmemesi ile bu dünyaya sadece keyif ve lezzet almak için gelmiş olamayacağı (Ankebut / 64; En’âm / 32; Kasas / 60),

¹ Bu alışmada “Helal Konseptli Otel İşletmelerinde Uyulması Gereken Kurallar” başlığı altında belirtilen tüm kurallar, helal turizm anlayışı sebebiyle bir gereklilik olarak, sadece helal konseptli konaklama tesisleri özelinde

geçerli olmak üzere uyulması gereken kurallar olarak aktarılmak istenmiştir.

- Baki olanı fani olana tercih etmek ile çok kârlı çıkacağı (Bakara / 41; En'âm / 32),
- Etrafında gördüğü insanı hayrette bırakan faaliyetlerin bir hikmet içerisinde cereyan ettiğini ve bunu görerek kendisinin başıboş bırakılmayacağı (En'âm / 32; Rûm / 50),
- Başıboş olmadığını düşününce de aslında kendisine vazifeler yüklenmiş olduğu gibi hakikatleri anlayarak -bazı dönemlerde ekserisi, bazı dönemlerde bir kısmı- yaratıcısının beklentilerine/taahhütlerine yönelik emir ve yasaklarına uymayı benimsemiştir. İşte haramdan kaçış ve helale duyarlılık tam da bu noktada ortaya çıkmıştır (Al-i İmran / 191-193; Nur / 52).

1.2. Neden ve Nasıl Helal Turizm?

İnsan yapısı itibariyle yaşamında karşılaştığı fiil, olgu, unsur ve durumlardan lezzet almaya, keyif duymaya ve eğlenmeye meyilli bir varlıktır. Dolayısıyla insanı keyif ve eğlence olmaksızın yaşayabilen bir varlık olarak düşünülemez. İşte tam bu noktada insanın ihtiyaç duyduğu gezme, dinlenme, eğlenme ve keyif alma güdülerini tatmin etmek üzere turizm devreye girmektedir. Turizm farklı tür ve çeşitleriyle insanların lezzetlerine ve keyfi isteklerine hitap eden bir endüstridir. Bu hitap ediş bazen tarihi bir beldenin ziyaret edilmesi (kültür turizmi), bazen deniz kum güneş üçlüsü (kıyı turizmi), bazen yeşillikler içerisinde bir doğa gezisi (ekoturizm) ve bazen de elde bir dürbün veya teleskopla gökyüzü gözlemi yapma (astroturizm) şeklinde gerçekleşmektedir (Yıldız ve Kalagan, 2008; Ulusan ve Batman, 2010; Çelik, 2018).

Bu alemde her şeyin bir diğerinden farklı olduğu ve hatta bir nev'in dahi kendi içerisinde bireysel farklılıklar gösterdiği malumdur. Allah'ın teklik içerisinde çokluk yaratmasının bir tecellisi olarak meydana gelen bu farklılık, elbette insan nev'i içinde de cereyan etmiştir. Bazı bireyler konuşmayı sever bazıları susmayı, bazıları evde yaşamayı sever, bazıları eve girmemeyi, bazıları denize girmeyi sever, bazıları karlar üstünde yürümeyi vesaire... İşte aynen böyle de "insanın en nazik ve şımarık versiyonu" olan turistler içerisinde de farklılıklar görülmektedir. Fakat bazı farklılıklar var ki; insanın doğasından gelen farklı olma hissiyatının ötesinde, bireylerin benimsedikleri öğretiler, kabul ettikleri kurallar veya sahip oldukları hassasiyetler gibi sebepler ile meydana gelmiştir. Bunlardan biri de Müslüman bireylerin mensubu oldukları dinin emir ve yasaklarına uyarak turizm faaliyetlerinde yer almayı tercih etmeleriyle ortaya çıkan farklılığı isteme durumudur. Bu bireyler insaniyetlerinin iktisası olan keyif alma, dinlenme, eğlenme gibi dürtülerini tatmin ederken, dini hassasiyetleri ile çatışmamayı ve günlük ödevlerini ihmal etmemeyi tercih eden "helale duyarlı turist" olarak adlandırılan bireylerdir (Pamukçu, Saraç ve Batman, 2020).

Takdir edilir ki hususen kıyı turizmi gibi bazı turizm çeşitleri, sahip oldukları karakteristik özellikler sebebiyle, İslam dininin bazı emir ve yasakları ile çelişmesi muhtemel unsurlar içermektedir. Çünkü özellikle sıcak destinasyonlarda gerçekleşen kıyı turizmi faaliyetlerinde, insanların İslami kaidelere uygun düşmeyecek şekilde bir arada olabilmeleri söz konusudur. Bilindiği gibi, İslam dininin kitabı Kur'an'ı Kerim'de insanların bir arada bulunurken uymaları gereken sınırlar hakkında bir takım emir ve

yasakları içeren ayetler bulunmaktadır (Nur, 30-31).

İşte tam bu noktada helale duyarlı olarak adlandırılan ve dini hassasiyetlere sahip olan bireyler için bu duyarlılıklarını taahhüt altına alacak ‐helal konseptli‐ otel işletmeleri oluşturulma zorunluluğu doğmuştur. Bu işletmelerde ilgili turistler, dini hassasiyetlerinden ödün vermeden turizm faaliyeti gerçekleştirebilmektedirler. Zikredilen bu durum, turizm akademisinin ortaya attığı ve dünyada son yıllarda oldukça kabul gören ‐helal turizm‐ anlayışının doğmasına sebep olmuştur. Arpacı ve Batman (2015) helal turizmi, ‐turizm tanımında geçen konaklamalardan doğan ihtiyaın İslami kural ve inanışlara uygun şekilde karşılanması ile ilgili faaliyetler‐ şeklinde tanımlamıştır. Helal turizm, genellikle inanç turizmi ile karıştırılarak bir turizm çeşidi olarak bilinse de aslında literatürde helal turizm bir turizm çeşidi değil, bir turizm anlayışı olarak kabul edilmektedir (Batman, 2017).

Tüm bunların yanında aslında helal turizm olgusu sadece Müslüman bireylere hitap eden bir şey değildir. Buna rnek olarak hanımların fitratları verilebilir. Çünkü istisnalar hariç bütün hanımlar kendilerini muhafazaya ve başkalarının nazarlarından sakınmaya meyillidir. İşte helal turizm faaliyetlerinde dini kaideler doğrultusunda çizilen sınırlar ve getirilen kısıtlamalar ile (kadın-erkek ayrı havuz uygulaması gibi) dini mensubiyetine bakılmaksızın bütün hanımların bu konsepti talep etmesi oldukça muhtemeldir.

Helal turizm anlayışı, dünyada hem turizm endüstrisi içerisinde hem de turizm literatüründe çok yeni bir kavramdır. Bu sebeple ilgili konsept içerisinde konseptte tam uyarlanamamış, helal anlayış ile oturmayan durumlar bulunabilmektedir. Fakat yine de

her ne kadar eksiklikler ve hatta yanlış uygulamalar var olsa da helal konseptli işletmelerin ‐helal turizm‐ anlayışına tam uygun bir çerçeveye bürünmeleri beklenmektedir.

2. Helal Konseptli Otel İşletmelerinde Uyulması Gereken Kurallar

Müslümanların sosyal yaşantılarında mensubu oldukları dinin emirleri gereği uymalarının zorunlu olduğu sınırlar vardır. İslami anlam ve Ehl-i Sünnet dairesinde bu sınırlar, doğrudan Kuran'ı Kerim'deki ayetlerden, İslam peygamberi Hz. Muhammed (A.S.M)'in eylem ve söylemleri anlamına gelen hadis ve sünnetlerden veya kıyas-ı fukaha olarak tabir edilen İslam teologlarının içtihatlarından oluşmaktadır (Apaydın, 2000).

Bu kılavuzda, Müslümanların dini inançları gereği sosyal yaşantılarında tabii oldukları bu kuralların, helal konseptli turizm tesislerindeki erevesi yansıtılmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda;

- Odalarda helal anlayış
- Restoranda helal anlayış
- Ortak alanlarda helal anlayış

başlıkları altında, ilgili alanlarda ‐helal konsept duyarlılığı noktasında‐ nasıl davranılması gerektiği, neler yapılıp yapılmaması gerektiği gibi durumlar maddeler halinde aktarılmıştır.

Bu aktarımlar yapılırken, Dünya Helal Konseyi çatısı altında faaliyet gösteren Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Denetleme ve Sertifikalama Araştırmaları Derneği (GİMDES), İslam Ülkeleri Standardizasyon ve Metroloji Enstitüsü (SMIIC) akreditasyonuna sahip olan TSE ve ADL Belge ve Danışmanlık Hizmetleri'nin, helal otel sertifikası almak isteyen turizm işletmeleri için belirlemiş olduğu standartlar incelenerek,

helale duyarlı turistlerin ilgili şletmelerde uyması gereken gereklilikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Belirtilen her bir maddenin altında, ilgili kuralın dayandığı ayet veya hadis/sünnet kaynağına ilişkin bilgi verilmiştir.

2.1. Odalarda Helal Anlayış

- Konaklama sırasında diğer odalardaki misafirleri rahatsız edecek düzeyde gürültü yapmaktan kaçınılması gerekmektedir.

" Müslüman, dilinden ve elinden Müslümanların emin olduğu kişidir." (Buhârî, İman 4, 5, Rikak 26; Müslim, İman 64-65).

- Oda içerisinde mahrem anlarda (duş sonrası giyinme, uyku gibi), hem kendisini korumak hem de diğer misafirleri rahatsız etmemek adına, dışarıdan oda içinin görünmemesi için perdelerin kapanmasına dikkat edilmelidir.

"Ey Âdem oğulları! Size mahrem yerlerinizi örtecek giysi, süsleneceğiniz elbise yarattık. Takvâ elbisesi, işte o daha hayırlıdır. Bunlar Allah'ın âyetlerindedir. Umurlur ki düşünüp oğüt alırlar." (Araf / 26).

(Tesettürü emreden bütün ayet ve hadisler bu meseleyi açıklamaktadır).

- Helal konseptli bir turizm şletmesinde helal olmayan bir gıda bulunmamaktadır. Fakat yine de dinen yasak olan bir gıdanın (alkol, domuz eti gibi) haricen getirilip odalarda tüketilmemesi gerekmektedir.

"Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar, fal okları şeytan işi iğrenç şeylerden ibarettir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz." (Maide / 90)

"Allah size yalnızca murdar eti, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkasının adına kesilmiş olanı haram kıldı. Ama biri zorda kalırsa, haksızlığa sapmadıka, sınırı aşmadıkça kendisine günah yoktur. Biliniz ki Allah bağışlayan ve esirgeyendir." (Bakara / 173).

- İslam dinine göre namahrem (yakın akraba olmayan, nikâh dūřen) kişilerin bir arada -kapalı ortamda- yalnız kalmalarının yasak olmasından dolayı, helal konseptli bir konaklama şletmesinde kendisine namahrem olan biriyle beraber konaklamak için ısrar edilmemelidir.

"Sakin bir erkek, yanında mahremi olmadıkça yabancı bir kadınla yalnız kalmasın." (Buhârî, Nikah, 111).

- Hayvanlara temas ve necaset hususunda hak mezhepler arasında farklılıklar bulunduğundan, saygı itibarıyla helal konseptli konaklama şletmesinde evcil bir hayvanla beraber konaklama talebinde bulunulmamalıdır.

"Birinizin kabından köpek içtiği zaman o kabı yedi kere yıkasın." (Buhari, akt. Bardakoğlu; 2002).

- Başkasının malına zarar vermenin haram olduğu dinen sabittir. Dolayısıyla otelin dışında, içerisinde ve odalarında, otele ait şeylere bilerek zarar verilmemelidir.

"Kim başkasına zarar verirse Allah da ona zarar verir " (İbn Mâce, Ahkâm, 17; Ebu Dâvud, Akdiye, 31).

- Helal konseptli otel şletmelerinde konaklayan misafirler yanlarında müstehcen içerikli görüntüler barındıran materyaller bulundurma-

malı ve bu işletmelerde bu tür davranışlara meyiletmekten kaçınmalıdır.

“Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar. Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar.” (Nur / 30-31)

2.2. Restoranda Helal Anlayış

- İşletmenin her alanında olması gerektiği gibi, restoranda da tesettüre riayet edilmelidir.

“Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar. Dışarıda kalanlardan başka ziynetlerini göstermesinler. Başörtülerini yakalarının üzerinden bağlasınlar. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, başka kadınlar, hizmetlerinde bulunan köleleri ve câriyeleri, cinsel arzusu bulunmayan erkek hizmetçiler, kadınların cinselliklerinin farkında olmayan çocuklar dışında kimseye süslerini göstermesinler. Yürürken, gizledikleri süsleri bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler! Hepiniz Allah’a tövbe edin, umulur ki kurtuluşa erersiniz!” (Nur / 31).

“Müslüman erkeğin uyluğu (diz kapağı ile göbek arası) avrettir.” (Müsned, III, 478, akt. Demirci, 1991).

- İşlam dini israf etmeyi kesinlikle yasaklamıştır. Dolayısıyla helale duyarlı turistler olan helal konseptli otel işletmeleri misafirleri, restoranda gıda tüketiminde israftan kaçınmalıdır.

“Yiyiniz içiniz, fakat israf etmeyiniz. Çünkü Allah israf edenleri sevmez!” (Araf / 31).

- İşlam inancında tüketilmesi helal olmayan birtakım gıdalar mevcuttur. Helal konseptli konaklama işletmelerinde bu gıdalar zaten bulunmamaktadır. Bu işletmelerde konaklayan misafirlerin bu gıdaları haricen getirip tüketmesi veya talep etmede ısrar etmemesi gerekmektedir.

“Ey iman edenler! İki, kumar, dikili taşlar, fal okları şeytan işi iğrenç şeylerden ibarettir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa erersiniz. “(Maide / 90),

- Restoranlar da diğer tüm ortak alanlar gibi umuma açık olduğundan burada mahremiyetle dahi olsa abartılı yakınlaşmalardan vs. uzak durulmalıdır.

2.3. Ortak Alanlarda Helal Anlayış

- Helal otel konseptinde tüm ortak alanlarda şer’i hükümlere uygun kıyafetler giyilmelidir. Yani otel içerisinde ve dışarısında kullanılan tüm ortak alanlarda, özellikle yetişkin misafirlerin İşlam’a uygun kıyafetler tercih etmesi önemlidir.

Tesettür ve mahremiyet ile ilgili ayet ve hadis bu meseleyi de izah etmektedir (Nur / 31 ve Müsned, III, 478).

- Erkekler kadınlara, kadınlar erkeklere ait olan havuz, hamam, spa vb. gibi eğlenme ve dinlenme alanlarına girmemelidir.

Tesettür ve mahremiyet ile ilgili ayet ve hadis bu meseleyi de izah etmektedir (Nur / 31 ve Müsned, III, 478).

- Diğer misafirlerin mahremiyetlerini etkileyebileceğinden, kamera

ile fotoğraf veya video çekerken dikkat edilmeli, başkalarının gizliliğine hanel getirecek hareketlerden kaçınılmalıdır (Özellikle yüzme havuzu, hamam ve spa gibi alanlarda kesinlikle çekim yapılmamalıdır).

Tesettür ve mahremiyet ile ilgili ayet ve hadis bu meseleyi de izah etmektedir (Nur / 31 ve Müsned, III, 478).

- Tüm ortak alanlarda ahlak dışı sayılabilecek veya müstehcen olabilecek/algılanabilecek davranışlardan kaçınılmalı ve yine yanlarında müstehcen içerikli görüntüler barındıran materyalleri taşımamalıdır.

3. Sonuç ve Öneriler

Helal turizm hitap ettiği turist kitlesi, içerik özelliği sebebiyle oldukça hassas ve özel bir turizm anlayışıdır. Çünkü sahip oldukları hassasiyetler sebebiyle hususi bir turist kitlesine hitap etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada belirtilen, helal konseptli tesislerde uyulması gereken kurallara dikkat edilmesi ve uygulanması oldukça önem arz etmektedir. Öte yandan turizm talebinin en önemli özelliklerinden biri olan talep esnekliğinin yüksek olması da helal turizm anlayışının sürdürülebilirliği açısından bu hususları önemli kılmaktadır. Çünkü helal konseptli otel işletmelerini talep eden turistler, ilgili işletmelerde bu hassasiyetlere uyulması nispetinde mutlu misafirler olarak ayrılacaklardır.

Ayrıca bu noktada turizm ürününü oluşturan öğelerden biri olan imaj öğesini de vurgulamak gerekmektedir. Helale duyarlılığı olan bir turist, konaklamış olduğu bir helal konseptli otel işletmesinde, hassasiyetlerine yönelik duyarlılığa karşı aldığı cevap nispetinde ilgili işletme hakkında kendisinde olumlu bir imajın kalması oldukça

muhtemeldir. Bu açıdan düşünüldüğünde helal konseptli bir otel işletmesinde, çalışmada zikredilen tesis içerisinde uyulması gereken kurallara riayet edilmesi, ilgili işletme için olumlu imaj oluşturan bir faktör olacaktır. Dolayısıyla konaklamış olduğu işletmelerden mutlu ayrılan misafirlerin, ilgili işletmelerin potansiyel ziyaretçileri olarak kalmaya devam etmesi beklenebilir. Sonuç olarak helal konseptli otel işletmelerinde hazırlanan bu kılavuz çerçevesinde oluşturulan noktalara dikkat edilmesi, helale duyarlı turistlerin hassasiyetlerinin cevap bulması ve helal turizm anlayışının sağlıklı bir şekilde devamı adına oldukça önem arz etmektedir. Yine bu durum, helal turizm anlayışının tezahürü olan helal konseptli otel işletmeleri için de hem kalitenin bir göstergesi ve hem de sürdürülebilir bir konaklama talebinin sağlayıcısı olacaktır.

4. Kaynaklar

- Apaydın, H.Y. (2000). Sünnet. TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ictihad> (Erişim Tarihi: 29.03.2023).
- Arpacı, Ö. ve Batman, O. (2015) Helal Konseptli Otel İşletmelerinin Yüksek ve Düşük Sezonda Algılanan Hizmet Kalitesinin Müşteri Sadakati ve Müşteri Değeri Üzerine Etkisi. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi (SOİD), 12(3), 73-86.
- Bardakoğlu, A. (2002). Köpek. TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kopek> (Erişim Tarihi: 14.10.2022).
- Bedir M. (2010). Sünnet. TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/sunnet--peygamber#1> (Erişim Tarihi: 29.03.2023).
- Batman, O. (2017). Sorularla Helâl Turizm / Helâl Turizm Nedir veya Ne Değildir ?, 1. In International Halal Tourism Congress, 07-09 April (pp. 30-32).
- Boğan, E., Batman, O., & Sarıışık, M. (2016). Helâl turizmin kavramsal çerçevesi ve Türkiye'deki uygulamalar üzerine bir değerlendirme. In 3rd International Congress of Tourism & Management Researches (Vol. 1, p. 13).

Çelik, S. (2018). ALTERNATİF TURİZM. Journal of International Social Research, 11(56).

Demirci, K. (1998). Helal. TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/helal#1> (Erişim: 14.10.2022).

Riyazus Salihin (2018), 213 Nolu Hadis. <https://www.hadiskitaplari.com/riyazus-salihin/riyazus-salihin-213-nolu-hadis> (Erişim: 31.12.2022).

Riyazus Salihin (2019), 830 Nolu Hadis. <https://www.hadiskitaplari.com/riyazus-salihin/riyazus-salihin-830-nolu-hadis> (Erişim: 31.12.2022).

Riyazus Salihin (2019), 992 Nolu Hadis. <https://www.hadiskitaplari.com/riyazus-salihin/riyazus-salihin-992-nolu-hadis> (Erişim: 31.12.2022).

Kur'an-ı Kerim, Al-i İmran 3/191-193, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, A'raf 7/26, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, A'raf 7/31, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, A'raf 7/35, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Ankebut 29/64, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/41, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/151, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Bakara 2/173, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, En'am 6/32, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Kasas 28/60, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Kehf 18/45, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Maide 5/90, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Mücadele 59/11, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Nahl 16/36, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Nahl 16/90, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Nur 24/30-31, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Nur 24/52, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Rum 60/50, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Yunus 10/24, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, Yunus 10/74, Karaman, H., Çağırıcı, M., Dönmez, İ., K. ve Gümüş, S. (2020). Kuran Yolu Meali, 8. Baskı, Ankara.

Pamukçu, H., Saraç, Ö. & Batman, O. (2020). Helale Duyarlı Turistlerde Sürdürülebilir Turizm Gelişmesine Yönelik Algı Araştırması. MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9 (4), 2600-2610.

Şener, M. (1991). Avret. TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/avret> (Erişim Tarihi: 31.12.2022).

Uluslan, Y. & Batman, O. (2010). Alternatif Turizm Çeşitlerinin Konya Turizmüne Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (23), 243-260.

Yıldız, Z., ve Kalağan, G. (2008). Alternatif turizm kavramı ve çevresel etkileri. Yerel Siyaset Dergisi, 35, 42-44.